

Høring om Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Hørings svar fra Hamar domkirke menighet

Hamar domkirke menighetsråd har involvert menighetens gudstjenesteutvalg i arbeidet med høringssvaret. Vi har ikke gått like grundig inn i alle høringsspørsmålene, men har prioritert de spørsmålene som arbeidsutvalget og gudstjenesteutvalget har ansett som mest relevante for gudstjenestelivet i menigheten.

Høringstema 1: Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten.

Høringsspørsmål

1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

Dette spørsmålet har menighetens utvalg og organer hatt oppe til behandling i tidligere evalueringer av gudstjenestereformen. Der fremkom det at arbeidet med reformen (Hamar domkirke menighet var prøvemenighet) har ført til en økt bevisstgjøring omkring gudstjenesten. Flere har blitt involvert i arbeidet med gudstjenesten, og perioder med evaluering av forsøkene og samtaler omkring gudstjenesteordningen har ført til økt kunnskap om innholdet i liturgien. Samtidig kom det til uttrykk en frustrasjon over en lang periode med store forandringer og sårbarheten i å ikke kjenne seg igjen i nye liturgiske uttrykksformer. Det ble ganske unisont gitt uttrykk for frustrasjon over at gudstjenestene ble så forskjellige fra kirke til kirke. Samtidig har en berikelse av gudstjenesten også fremhevet og utdypet forståelsen av gudstjenesten som helhet, og enkelte endringer har blitt veldig godt innarbeidet.

1b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

Fokus på involvering har vært positivt, men har samtidig vært krevende å følge opp – vanskelig å finne en god og gjennomførbar strategi i forhold til langsiktig økt involvering i det liturgiske arbeidet. Fokuset på stedegengjøring har ført til for store forskjeller i utforming av gudstjenester – ikke minst gjelder dette på det kirkemusikalske området. Ønsket om store muligheter for variasjon kunne ha vært løst med en fastere grunnform/struktur, med gitte alternativer som ikke gir så store utslag i opplevelsen av gudstjenesten som helhet. Grepet med fastsettelse av lokal grunnordning med biskoppelig godkjenning er kanskje en tungvint løsning? Det var ikke alltid lett å følge logikken i hvor det ble gitt stor frihet og hvor det i realiteten ikke var valgmulighet (eksempelvis må man ha samlingsbønn, mens dagens bønn ble helt valgfri).

1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

Det vil være viktig å fokusere på gjenkjennelse som en avgjørende verdi i gudstjenestearbeidet. Gudstjenestemusikken bør bestå av et ikke for stort grunnutvalg (ikke valgfritt) med muligheter for variasjon i enkelte gudstjenester.

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Vi har diskutert behovet for variasjon opp mot behovet for å ha en gjenkjennbar struktur på gudstjenesten. Det er et ønske om å kunne ha *varierte typer gudstjenester* (temagudstjenester som f. eks. Jakobsmesse, gudstjeneste rettet mot trosopplæringstiltak) I dette arbeidet er det viktig å kunne fokusere på hvem vi egentlig ønsker å nå med de ulike

gudstjenestene. Vi er også opptatt av *variasjon innen høymessen*, f.eks. at korgrupper eller forsangerkor (som gjerne kan stå foran i kirka) medvirker, eller annen musikalsk variasjon. Dette åpner også for større involvering lokalt. Vi har positive erfaringer fra samarbeid med foreninger og organisasjoner, festivaler og lignende. Det samme gjelder mulighetene for å ta kirkerommet mer i bruk, f.eks. til bønnevandring.

Høringstema 2: Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten

Hørings spørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Alminnelige bestemmelser)? Hva bør endres?

En fast grunnordning (evt flere alternative grunnordninger) som er faglig gjennomarbeidet og godkjent i kirkelige organer kan med fordel danne grunnlag for menighetens gudstjenestefeiring. Denne/disse ordningen -e vil kunne inneholde godkjente variasjonsmuligheter som menigheten kan benytte i tråd med lokale vedtak, uten egen godkjenning av biskop. Det kan heller åpnes for en form for rapportering av hvordan gudstjenestematerialet brukes, hvis det er behov for det sentralt eller i forhold til biskopens tilsyn. Kanskje bød det ryddes noe i avgjørelsesmyndighet – med en strammere grunnordning vil det ikke være behov for at så mange spørsmål skal avgjøres i råd og utvalg. På den annen side vil man da ha friheten til å diskutere bruken av de alternative formene som ordningen legger opp til. De uheldige konsekvensene av dagens ordning er kanskje at det som skulle sørge for variasjon ledet av fellesskapet i stedet blir mindre variert i enkelte deler, og kanskje også allikevel mer styrt av liturg/musiker enn av de demokratiske organene.

Høringstema 3: Justeringer i hoveddel I. Samling, ledd 1 – 8

3a: Ledd 1 Forberedelse:

Tilsluttes, men med det forbehold at det i forkant av mange gudstjenester er behov for gjennomgang og øving og andre forberedelser. Økt involvering i gudstjenesten kan gjøre det utfordrende å skape dette rommet for stillhet, lystenning og bønn.

3b: Ledd 1 Forberedelse:

Tilsluttes. I henhold til lokal praksis er det noen ganger vanskelig å holde dette leddet kort dersom det ikke skal gis rom for intimasjon og kunngjøringer andre steder i gudstjenesten. Erfaringen fra at dette leddet i all hovedsak handler om den gudstjenesten vi nå samles til, er i hovedsak god.

3c: Ledd 2 Inngangssalme:

Tilsluttes, og praktiseres med gode erfaringer.

3d: Ledd 3 Hilsen:

Tilsluttes, selv om det nå er innarbeidet at menigheten setter seg umiddelbart etter inngangssalme. Det vil sikkert kreve tid å innarbeide endringen.

3e: Ledd 4 Samlingsbønn:

Høringsspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

I dette spørsmålet var gudstjenesteutvalget delt. Noen ønsket å beholde samlingsbønnen som obligatorisk, andre ikke. Opplevelsen av at gudstjenestens innledningsdel har blitt for tung, er allikevel sterkt tilstede. Vi har hatt syndsbekjennelsen plassert i innledningen, og dagens bønn som et fast ledd. Behovet for en obligatorisk samlingsbønn synes ikke å være presserende i så måte.

3f: Ledd 5 Syndsbekjennelse

Høringsspørsmål 3 f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringsforslaget?

Tilsluttes.

3g: Ledd 6 Bønnerop kyrie

Tilsluttes, dette bør være et obligatorisk ledd i alle gudstjenester.

3h: Ledd Lovsang gloria

Tilsluttes.

3 i: Ledd Dagens bønn

Høringsspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

Tilsluttes. Dagens bønn som obligatorisk ledd ble støttet av alle i gudstjenesteutvalget. Dette leddet er med og setter dagens karakter, og skaper både fasthet og variasjon.

Høringstema 4: Justeringer i hoveddel II. Ordet, ledd 9 – 17

Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

4 a: Ledd 9 Første lesning og Ledd 11 Andre lesning:

Vi ønsker at det fortsatt blir mulighet til å bruke menighetssvaret «Gud være lovet». Dette leddet er godt innarbeidet i vår menighet. Vi forstår ikke argumentet om at muligheten må fjernes på grunn av at noen ikke har lykkes med å innarbeide det. Det burde være fullt mulig å styrke andre menighetssvar i ordningen selv om dette svaret fortsatt blir en mulighet. Dette er også et økumenisk ledd – akklamasjon til Guds ord. Her ser vi ikke grunnlaget for å stramme inn ordningen.

4b: Ledd 10 Bibelsk salme.

Tilsluttes, og stemmer godt med den praksisen vi allerede har.

4c: Ledd 12 Evangelium

Vi støtter at Hallelujaomkvedet i fm evangeliet blir obligatorisk. Positivt at det kommer inn en tekst om tractus i fastetiden – det har vært i bruk hos oss helt siden reformen ble innført. Også her ønsker vi at det gis rom for en egen akklamasjon, enten ved dagens «Gud være lovet», eller det mer økumeniske «Lovet være du, Kristus». Samme argumentasjon som for 4 a.

4 d: Ledd 13 Preken

Tilsluttes.

4 i: Ledd 17 Forbønn for kirken og verden

Tilsluttes, med følgende presisering: Det er uheldig at muligheten for bønnevandring i kirkerommet under nattverdutdelingen ikke skal være en mulighet. Vi ser heller at det gis gode rettledninger for hvordan dette kan gjennomføres på en verdig og god måte. I vår menighet har vi arbeidet inngående med denne praksisen spesielt i forbindelse med gudstjenester spesielt tilrettelagt for barn. Også disse gudstjenestene har egen forbønnsdel (Forbønn for kirken og verden). Under nattverdutdelingen finnes det flere bønnesteder i kirkerommet som menigheten i stillhet kan vandre til etter at de har tatt imot nattverden – slik eksempelvis lysgloben benyttes i de fleste gudstjenester. Med god liturgisk ledelse fungerer dette godt i dag. Vi har sett det som avgjørende at denne praksisen gjør det tydelig at nattverden ikke er en av flere mulige «stasjoner», men at bønnen fortsetter etter at den enkelte har tatt imot brød og vin. Vi har lagt vekt på stillhet og andakt, og at liturgen tydelig samler fokus med tilsigelsesord og takkebønn når utdelingen er over. Dette har utvilsomt skapt rom for økt involvering i gudstjenesten generelt og i nattverden spesielt, og er en viktig del av gudstjenestene for og med barna. Det vil være uheldig om dette rommet nå lukkes. Det er heller ikke uten betydning at en gudstjeneste med bønnevandring i forbindelse med forbønnen og deretter nattverdfeiring vil gjøre gudstjenesten lenger og mer uorganisk.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III. Nattverd, ledd 18 –21

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/alterskranken?

Hos oss er hovedregelen utdeling ved knefall når det ikke er dåp eller andre grunner til at en annen utdelingsform velges. Den alternative utdelingsformen er stående ved intinksjon. Vi ser at utdeling ved intinksjon åpner nattverdbordet for større deltagelse. Vi ønsker å ha muligheten for å fortsette med begge disse utdelingsformer. Stående utdeling MED særkalk oppleves som svært upraktisk og synes helt ukjent. Den har sikkert en plausibel teoretisk begrunnelse, men er vel heller ikke utbredt i andre lutherske kirkesamfunn.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.

Både kropp og legeme bør kunne brukes, mange har et forhold til det religiøse språket hvor legeme uttrykker en annen reverens enn ordet kropp. Det hadde også vært bra om en kunne gjennomføre en av formene i alle ledd – ikke at de brukes om en annen. Det virker språklig sett lite gjennomarbeidet. Når man velger å innføre flere utdelingsord, kan det virke underlig at den mest brukte formen økumenisk sett også nå er utelatt – nemlig *Kristi kropp/legeme* og *Kristi blod* (uten tillegget *gitt/utøst for deg*). Når det nå kommer enda et alternativ med ordet kropp, er det synd at det særdansk/-norske *Jesu* velges til fordel for *Kristi*.

Kalk eller beger?

I prøveliturgien var bruken av ordet beger gjennomført, og man gikk tilbake til kalk ved innføringen. Dette er ikke et avgjørende spørsmål, men det er kanskje flere som forstår ordet beger enn ordet kalk. Her er det vel snakk om en ren språklig oppdatering.

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

Tilsluttes, og i tråd med dagens praksis.

5e: Ledd 20 Nattverdmåltidet

Til leddet **Brødsbrytelse**: dersom dette leddet skal brukes, bør teksten som følger det faktisk forklare tegnet. Altså bør NFG sitt forslag følges. Dagens praksis gjør tegnet lite forståelig. Å bare omtale brødet, gjør ikke vinen mindre viktig – det illustrerer at delene og helheten hører sammen – en viktig side ved nattverden som kommunion. Paulussitatet er fint, men fremhever ikke hva dette leddet egentlig betyr.

Tilsigelsesordene: Vi opplever at de foreslåtte tilsigelsesordene fungerer innsnevrende i forhold til bredden av det som nattverden inneholder, og fokuserer ensidig på syndsforlatelsen. Nattverden som et møte med den levende, nærværende Kristus burde komme til syne i disse ordene.

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønnene

Høringsspørsmål 6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene?

Tilsluttes, fint med ny og bedre kort versjon G.

Høringstema 7: Justeringer i hoveddel IV. Sendelse, ledd 22-25

Høringsspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?

Tilsluttes.